

Yayın Tanıtım

Ay Boba Mihail ÇAKIR, Gagauzlar: İstoriya, Adetler, Dil hem Din (Yay. Haz. Stepan Bulgar), Chişinău-Moldavya 2007, Pontos Yayınları.

Yrd. Doç. Dr. Hikmet KORAŞ*

2007 yılında, Gagauzlar, Gagauz Türkçesiyle ilk defa yazılı örneklerin verilisinin 100. ve Ruslar tarafından kendileri için düzenlenen ilk millî alfabelerini kullanmanın da 50. yılını kutladılar.

Gagauzların ilk yazılı metin örneklerini veren kişi, Atatürk'ün de bir şilt vererek tebrik ettiği Mihail Çakır'dır¹. Mihail Çakır şuurlu bir Hıristiyan din adamıdır. Onu büyük kılan din adamlığı değil, üst seviyede bir Türklük şuuruna sahip olmasıdır. Gagauz Türkçesiyle ilk yazılı eser vermenin yanında, Gagauzların kökeni hakkında ilk ciddi araştırmayı yapan ve Gagauzlarda Türklük şuurunu geliştiren de odur.

Onun verdiği eserler, az nüfuslu Gagauz topluluğunu hep bir arada tutmuş ve Hıristiyan olmalarına rağmen, Rus ve Romenler arasında erimelerini engellemiştir.

Moldavya içersindeki özerk Gagauz Cumhuriyeti, Çakır'ın ilk eser verişinin 100. yılını çeşitli etkinliklerle andı. Tanıtacağımız kitap da bu kutlama etkinliklerinin bir ürünüdür. Kitap, bir taraftan Gagauzların manevî lideri Çakır'ı, diğer taraftan onun eserinde dile getirilen Gagauzlara ait değerleri ölümsüzleştiren bir eserdir.

Stepan Bulgar tarafından hazırlanan “Gagauzlar: İstoriya, Adetler, Dil hem Din”, “Gagauziya Bakannık Komiteti İstoriya, Kultura hem Üredecilik Bilgi-Araştırma Kurumu” tarafından bastırılmış.

Stepan Bulgar'ın yazdığı kitabın ilk bölümü, “**Mihail Çakirin Biyografyası**” ana başlığı altında, “**Çakirlerin Soy**”, “**Gagauzlar Bu-**

* Niğde Üni. Fen-Ed. Fak. TDE Böl. hikmetkoras@gmail.com

¹ Nevzat Özkan, “Mihail Çakır” Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, C. 12, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999, s. 351-357.

çakta, “**Zahariy Çakır-Besarabiyadaki Çakirlerin Ruh Kökü**”, “**Mihail Çakirin Biyografyası**”, “**Mihail Çakirin Kitapları**”, “**Mihail Çakirin Uşakları**”, “**Gazeta ‘Hakikatın Sesi’**”, “**Mihail Çakır-Gagauz Halkın Ruh Lideri**”, “**Vladimir Kasım**”, “**Üüredici**”, “**Harlampiy Monastırlı**” ve “**Mihail Çakirin Mezarı**”, alt başlıklarından oluşmaktadır. Bol resim ve Çakır’ın el yazısı örnekleriyle zenginleştirilen bölüm, benim şimdiye kadar gördüğüm, Mihail Çakır hakkında en detaylı bibliyografya çalışmasıdır.

İkinci bölüm ise, Mihail Çakır’ın ilk önce gazetede tefrika halinde yayınlayıp sonra kitap haline getirilen “**Gagauzların İstoriyası**”dır². Bu bölümde, Gagauzların kökeni, kısa ömürlü de olsa, kurdukları devlet, Gagauz kelimesinin kökeni ve anlamı, Basarabya’ya göçleri, folklor ve kültürleri anlatılmaktadır.

Üçüncü bölüm, “**Gagauzları Dügün Adetleri**” başlığını taşır. Dördüncü bölüm “**Türk Tatar Adlarının Açıklamaları**”dır. Bu bölüm, yer adlarının nereden geldiği hakkında Çakır’ın tespitlerini içeren basit bir adbilimi çalışmasıdır.

Beşinci bölüm, “**Gagauzların Din Adetleri**” başlığında, inançlara ayrılmıştır. Altıncı bölüm “**Gagauzların Allaha İnanması İçin**” başlığını taşır. Yedinci bölüm, “**Evangelıya Okuyacak Gagauzlara Nasaat Sözü**” başlığında, Çakır’ın Gagauzlara nasihatlerini içerir.

Kitaptaki sekizinci bölüm, Çakır’ın “**Kısa Dua Kitabı**”dır. Bu bölümde Çakır, hangi durumlarda hangi insanların hangi duayı okuyacağını anlatır.

Kitaptaki dokuzuncu ve son bölüm, “**Laflık Gagauzca (Türkçe) Hem Rominca (Moldovanca) Besarabyalı Gagauzlar İçin**” başlığında, Çakır’ın hazırladığı ve Gagauzların basılmış ilk sözlüğüdür.

Kitap, yazılı edebiyatın başlangıcının yüzüncü yıl armağanı olması yanında, ilk yazılı edebiyat örneklerinin çoğunu içermesi bakımından önemlidir.

Sadece Gagauzlar değil, Türklük Bilimi ve Türk Dünyası ile ilgilenen herkes için Mihail Çakır’ın hayat hikâyesinden inançlarına, folklor-

² Mihail Çakır’ın, önce gazetede üç sayı olarak tefrika halinde çıkan makaleleri 1934 yılında kitap olarak basılır. Bk. Nevzat Özkan, “Mihail Çakır” Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999, s. 351-357; Ayrıca bu kitap daha önce Prof. Dr. Harun Güngör Tarafından Türkiye Türkçesine aktarılıp yayınlamıştır. Bk. Mihail Ciachir, Basarabyalı Gagauzların Tarihi (Besarabiela Gagauzların İstorieasa), (Haz. Harun Güngör), Tolunay Yayıncılık, Niğde 1998.

dan Gagauz Türkçesi sözlüğüne kadar pek çok değerli malzemeleri içermektedir.

KAYNAKLAR

- Ciachir, Mihail (1998), *Basarabyalı Gagauzların Tarihi(Besarabiela Gagauzların İstorieasa)*, (Haz. Harun Güngör), Tolunay Yayıncılık, Niğde.
- Özkan, Nevzat (1999), “Mihail Çakır(1861-1938)” *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, C. 12. Ankara 1999, s. 351-357.